

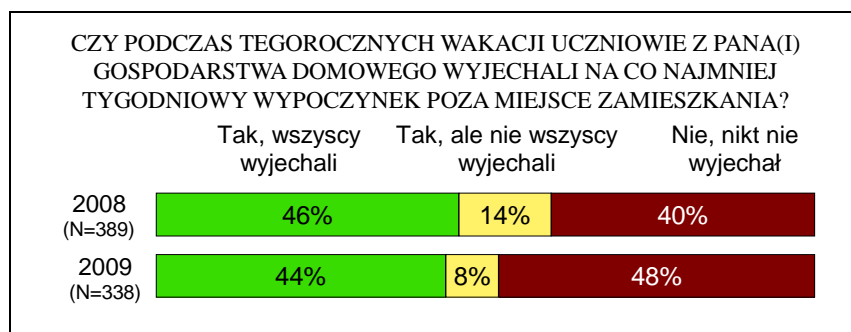
BS/132/2009

**WAKACJE UCZNIÓW –
WYJAZDY NA WYPOCZYNEK
I PRACA ZAROBKOWA**

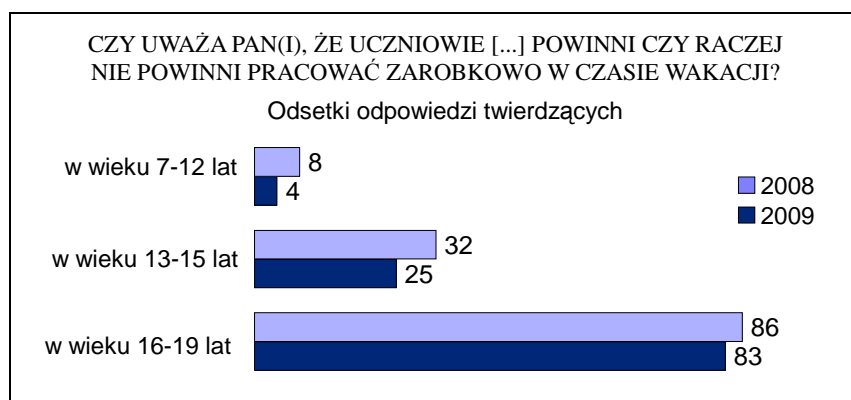

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
3 października 2008 roku

- ▶ W czasie tegorocznych wakacji uczniowie nieco rzadziej niż przed rokiem wyjeżdżali na co najmniej tygodniowy wypoczynek. Wzrosła liczba rodzin, które żadnemu dziecku nie zapewniły takiego wyjazdu (o 8 punktów, do 48%), zmalała zaś tych, które stworzyły taką możliwość niektórym z nich (o 6 punktów, do 8%). Stabilny pozostał odsetek gospodarstw domowych, które umożliwiły wszystkim uczniom przynajmniej tygodniowy wypoczynek poza domem (44%).

- ▶ W porównaniu z ubiegłorocznym pomiarem zmalała wakacyjna aktywność zarobkowa uczniów szkół średnich (o 11 punktów, do 30% wskazań), gimnazjów (o 13 punktów, do 8%) oraz szkół podstawowych (o 6 punktów, do 6%).
- ▶ Od roku 2008 zmniejszyło się społeczne poparcie dla wakacyjnej pracy zarobkowej uczniów. Powszechny sprzeciw (95%, wzrost o 5 punktów) budzi zarobkowanie uczniów szkół podstawowych. Zdecydowana większość badanych (71%, wzrost o 7 punktów) przeciwna jest także pracy zarobkowej gimnazjalistów. Jedynie praca uczniów szkół średnich nadal spotyka się niemal z powszechną aprobatą (wyraża ją 83% badanych, spadek o 3 punkty).

Na pytanie odpowiadali wszyscy respondenci, niezależnie od tego, czy mają dzieci w wieku szkolnym

Od początku lat dziewięćdziesiątych corocznie na początku roku szkolnego zbieramy opinie o tym, jak uczniowie spędzali ostatnie wakacje – czy wyjeżdżali poza miejsce zamieszkania na odpoczynek oraz czy pracowali zarobkowo¹. Pytamy także, w jakim stopniu dorośli akceptują wakacyjną pracę zarobkową dzieci i młodzieży w wieku szkolnym.

Trzeba podkreślić, że od sześciu lat o wypoczynek i pracę uczniów pytamy nie tylko ich rodziców, ale również innych członków gospodarstw domowych, w których są uczące się dzieci i młodzież (np. dziadków, dalszych krewnych oraz uczniów ostatnich klas szkół ponadpodstawowych). Dzięki temu uzyskujemy informacje od większej liczby badanych, co daje lepszy wgląd w sytuację uczniów w czasie wakacji. Takie podejście nieco osłabia jednak porównywalność z wynikami z lat 1993–2003 i zobowiązuje do ostrożnego formułowania wniosków dotyczących długofalowych zmian w tej dziedzinie.

WAKACYJNE WYJAZDY UCZNIÓW

Zmiana środowiska społecznego i ekologicznego, tzn. wyjazd na wypoczynek poza miejsce zamieszkania, jest podstawowym warunkiem regeneracji sił psychicznych i fizycznych uczniów po całym roku nauki w szkole. Duże znaczenie ma także czas pobytu poza domem – specjaliści są zdania, że powinien on trwać przynajmniej tydzień. W ilu rodzinach uczniowie mieli w tym roku szanse na taki wypoczynek?

WYJAZDY NA CO NAJMNIJ TYGODNIOWY WYPOCZYNEK

Z deklaracji badanych – dorosłych członków gospodarstw domowych, w których są uczące się dzieci i młodzież – wiadomo, że niemal połowa rodzin (48%) nie wysłała żadnego ucznia na wypoczynek trwający przynajmniej tydzień. Z ośmiu na sto gospodarstw (8%) wyjechali tylko niektórzy uczniowie, a ponad dwie piąte rodzin (44%) zapewniło wszystkim uczniom taki wypoczynek.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (232) zrealizowano w dniach 3–9 września 2009 roku na liczącej 1086 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. CZY PODCZAS TEGOROCZNYCH WAKACJI UCZNIOWIE Z PANA(I) GOSPODARSTWA DOMOWEGO WYJECHALI NA CO NAJMNIEJ TYGODNIOWY WYPOCZYNEK POZA MIEJSCE ZAMIESZKANIA?

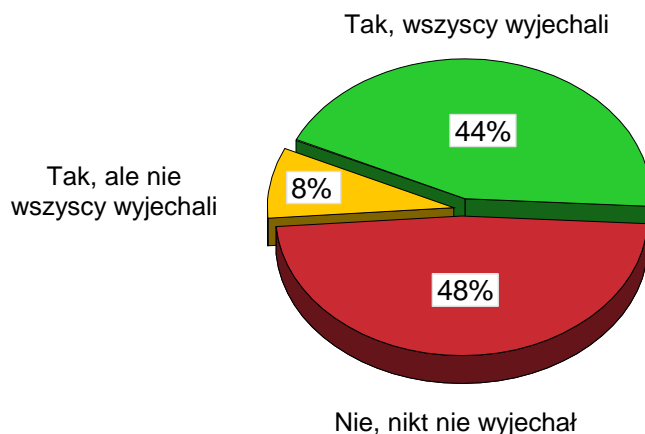

Tabela 1

Czy podczas tegorocznych wakacji uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania?																	
Wskazania respondentów z gospodarstw domowych, w których są uczniowie (według terminów badań)																	
	'93	'94	'95	'96	'97	'98	'99	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09
	w procentach																
Tak, wszyscy wyjechali	37	45	43	40	48	46	47	41	41	43	44	37	38	46	45	46	44
Tak, ale nie wszyscy wyjechali	8	13	8	14	13	7	8	11	12	8	10	10	8	9	11	14	8
Nie, nikt nie wyjechał	55	42	49	46	39	48	45	48	46	49	46	52	54	45	44	40	48

* W latach 1993–2003 pytanie było zadawane tylko rodzicom dzieci w wieku szkolnym. Od 2004 roku odpowiadają na nie wszyscy wylosowani członkowie gospodarstw domowych, w których są uczniowie (w tym roku było to 338 osób)

Z porównania danych wynika, że w czasie tegorocznych wakacji uczniowie mieli mniejsze niż przed rokiem szanse na regenerację swoich sił – wzrosła bowiem (o 8 punktów) liczba rodzin, które żadnemu dziecku nie zapewniły nawet siedmiodniowego wyjazdu, a zmalała (o 6 punktów) tych, które stworzyły taką możliwość niektórym ze swoich podopiecznych. Od trzech lat w zasadzie nie zmienia się jedynie odsetek gospodarstw domowych, z których wszystkie uczące się dzieci i młodzież wyjeżdżają na co najmniej tygodniowy wypoczynek.

Szanse uczniów na wakacyjny wypoczynek są silnie zróżnicowane społecznie (zob. tabele aneksowe). Im lepszą sytuację materialną ma rodzina, dysponuje większymi zasobami finansowymi oraz im wyższe jest wykształcenie badanych, tym częstsze deklaracje, że na co najmniej tygodniowy wypoczynek wyjeżdżali wszyscy uczniowie z ich gospodarstwa domowego. Z kolei im respondenci mają niższe dochody i są mniej wykształceni, tym częściej przyznają, że żadne z uczących się dzieci nie miało w tym roku możliwości wyjazdu na tydzień lub dłużej. Deklaracje takie najczęściej składają ankietowani o najniższych dochodach – do 500 zł *per capita* (69%), źle oceniający własną sytuację materialną (65%), mający wykształcenie podstawowe (65%). Podobnie jak w ubiegłych latach, także w tym roku znacznie mniejsze szanse na wypoczynek poza miejscem zamieszkania miały dzieci wiejskie niż mieszkające w miastach, zwłaszcza największych. Tylko z co piątego gospodarstwa domowego na wsi (21%) wszystkie uczące się dzieci wypoczywały co najmniej tydzień poza domem, natomiast zdecydowana większość rodzin wiejskich (72%) nie stworzyła żadnemu dziecku takiej możliwości. W przypadku rodzin wielkomiejskich proporcje te są odwrotne. Zdecydowana większość z nich (81%) zapewniła co najmniej tygodniowy pobyt poza domem wszystkim uczącym się dzieciom, a tylko co dziewiąta (11%) nie wysłała żadnego dziecka na wakacje.

Respondentów z gospodarstw, z których uczniowie nie wyjechali nawet na tygodniowy wypoczynek (190 osób), zapytaliśmy co było tego powodem. Zdecydowana większość z nich (71%) przyznała, że o pozostaniu dzieci w domu zdecydował brak pieniędzy². Inne przyczyny wymieniano znacznie rzadziej: 8% badanych uznało, że ich podopieczni byli potrzebni do pomocy w domu lub gospodarstwie rolnym, 7% przyznało, że uczniom lub opiekunom brakowało czasu na wyjazd, i tyle samo osób stwierdziło, iż uczniowie nie mieli ochoty spędzać wakacji poza domem. Sporadycznie pojawiały się też tłumaczenia, że nie było żadnych możliwości wyjazdu lub brakowało propozycji zorganizowanego wypoczynku (4%), oraz stwierdzenia, iż uczniowie nie muszą wyjeżdżać na wakacje, mogą odpoczywać w domu (3%).

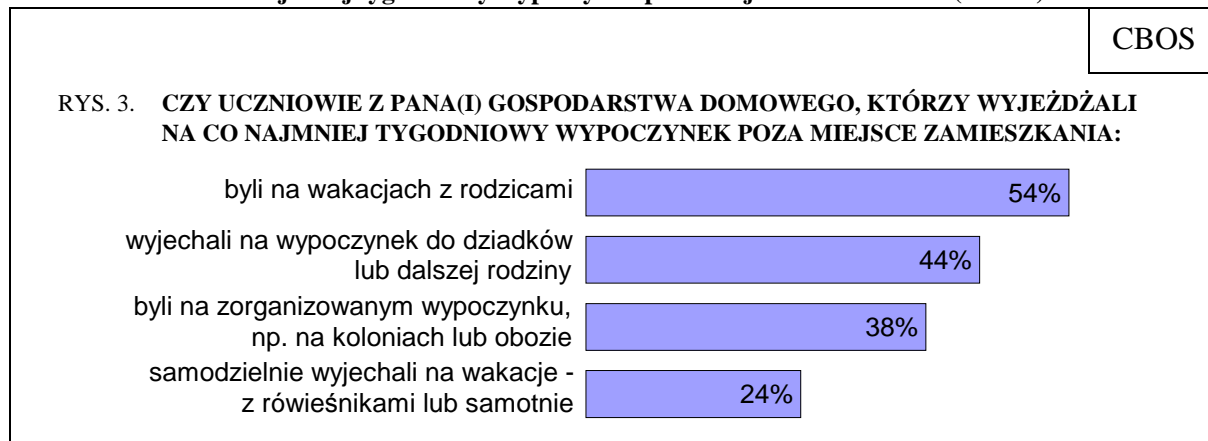
² Powód ten niezmiennie wymieniany jest jako najważniejszy. Zob. komunikat CBOS „Wakacje uczniów – wypoczynek i praca zarobkowa w latach 1993–2007”, wrzesień 2007 (oprac. B. Wciórka).

Odpowiedzi respondentów z gospodarstw domowych, z których uczniowie nie wyjechali nawet na tygodniowy wypoczynek wakacyjny (N=190)

Badani z gospodarstw, z których uczniowie (wszyscy lub niektórzy) co najmniej tydzień wypoczywali poza domem (176 osób), odpowiedzieli na pytanie, z kim dzieci spędziły ten czas. Okazuje się, że najbardziej popularną formą wakacyjnej rekreacji był wyjazd z rodzicami (54%) oraz pobyt u dziadków lub dalszej rodziny (44%). Mniej rodzin zapewniło uczniom udział w zorganizowanym wypoczynku na koloniach, obozach (38%) lub umożliwiło wyjazdy samodzielne – z rówieśnikami lub indywidualnie (24%).

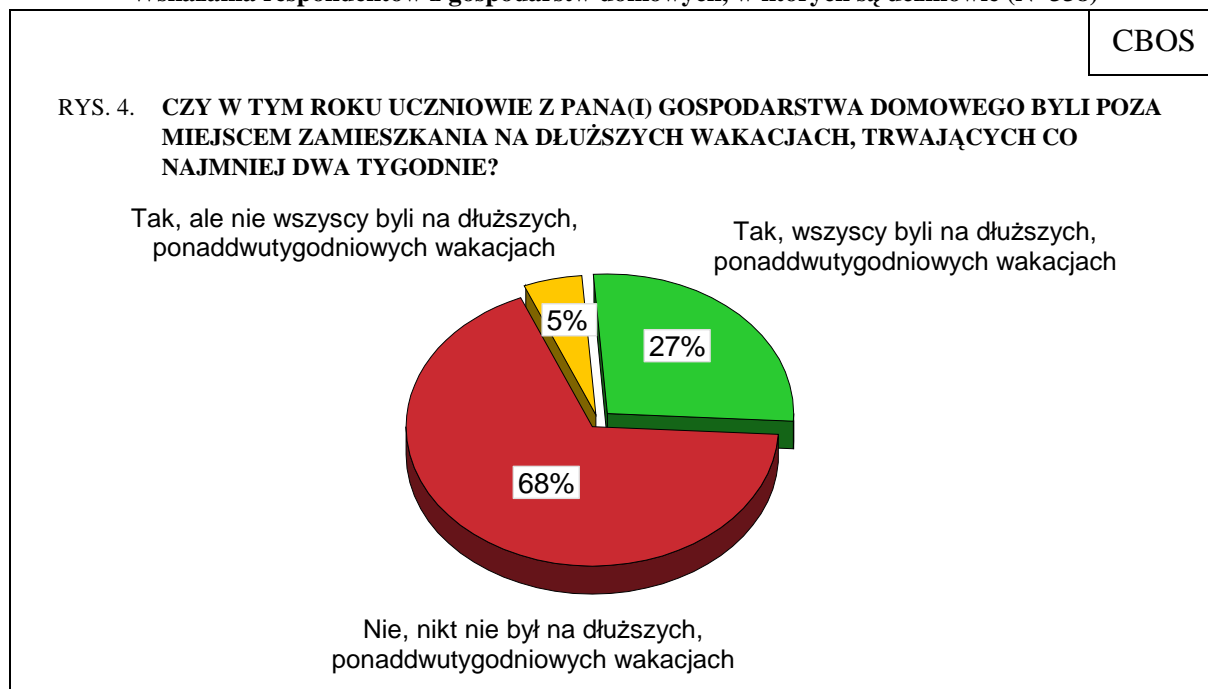
Odpowiedzi twierdzące respondentów z gospodarstw domowych, z których uczniowie wyjeżdżali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania (N=176)

WYJAZDY NA PRZYNAJMNIEJ DWUTYGODNIOWY WYPOCZYNEK

Interesowały nas także wyjazdy dłuższe, dające uczniom większą szansę na regenerację sił psychicznych i fizycznych. Okazuje się, że większość gospodarstw domowych, w których są uczące się dzieci i młodzież (68%), nie umożliwiła żadnemu uczniowi wypoczynku poza miejscem zamieszkania przez przynajmniej dwa tygodnie. Z nielicznych rodzin (5%) wyjechali na dłużej tylko niektórzy uczniowie. Ponad jedna czwarta gospodarstw (27%) zapewniła wszystkim swoim podopiecznym tak długi wypoczynek.

Wskazania respondentów z gospodarstw domowych, w których są uczniowie (N=338)

Przynajmniej dwutygodniowy wyjazd wakacyjny to dobro, do którego dostęp w Polsce jest bardzo silnie zróżnicowany społecznie. Zależy on przede wszystkim od statusu społeczno-ekonomicznego rodziny i miejsca jej zamieszkania (zob. tabele aneksowe).

WYJAZDY KILKUDNIOWE

Dla uczniów, którzy – jak wiadomo – głównie ze względu na ograniczone możliwości finansowe swych rodzin nie mieli szansy na dłuższy wypoczynek, z pewnością korzystny byłby nawet kilkudniowy wyjazd. Okazuje się jednak, że w czasie tegorocznych wakacji – podobnie jak wcześniej – dla wielu uczniów niedostępne były również wyjazdy trwające krócej niż tydzień. Ponad połowa badanych z gospodarstw, w których są uczniowie (54%,

od ubiegłego roku wzrost o 3 punkty), przynajmniej, że żaden z nich nie był na takim wyjeździe. Co dziesiąty respondent (10%) twierdzi, że wyjechali tylko niektórzy uczniowie, natomiast ponad jedna trzecia (35%, spadek o 3 punkty) utrzymuje, że wszyscy byli na kilkudniowym wypadzie poza miejscem zamieszkania. Wynika z tego, że również pod tym względem ostatnie wakacje były nieco mniej korzystne niż ubiegłoroczne³ (ale nie odbiegały od tych z lat 2005–2007).

Wskazania respondentów z gospodarstw domowych, w których są uczniowie (N=338)

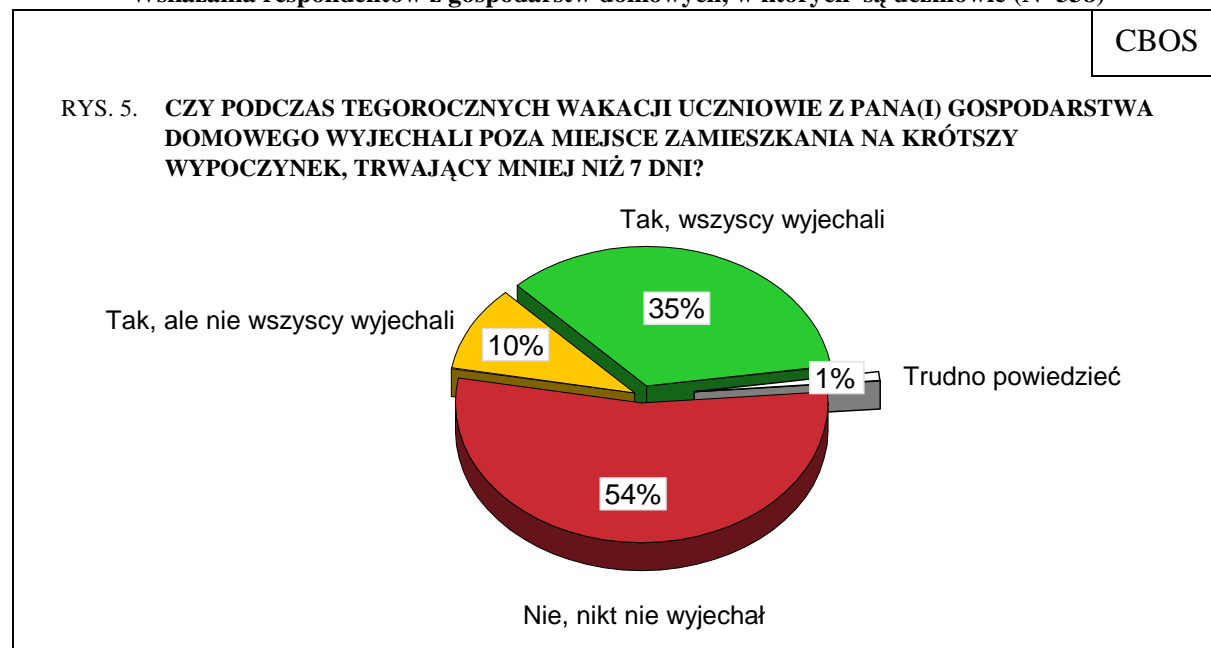

Tabela 2

Czy podczas tegorocznych wakacji uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego wyjechali poza miejsce zamieszkania na krótszy wypoczynek, trwający mniej niż 7 dni?	Wskazania respondentów z gospodarstw domowych, w których są uczniowie				
	IX 2005 (N=390)	IX 2006 (N=362)	IX 2007 (N=298)	IX 2008 (N=389)	IX 2009 (N=338)
	w procentach				
Tak, wszyscy wyjechali	34	35	29	38	35
Tak, ale nie wszyscy wyjechali	8	8	12	11	10
Nie, nikt nie wyjechał	57	56	59	51	54
Trudno powiedzieć	1	1	0	0	1

³ Kilkudniowe wyjazdy to, jak można sądzić, najczęściej nie tyle zorganizowane formy wypoczynku dla dzieci (szczególnie w czasie wakacji), ile raczej rodzinne wyjazdy, którym sprzyjają tzw. długie weekendy. Stąd też liczba osób deklarujących kilkudniowe wyjazdy wakacyjne uczniów może zależeć od układu świąt i dni wolnych w danym roku.

Dostęp dzieci i młodzieży do kilkudniowych wyjazdów wakacyjnych jest również silnie zróżnicowany społecznie (zob. tabele aneksowe). Ponadto znacznie częściej korzystają z nich uczniowie mający za sobą dłuższy wyjazd (59% wskazań), niż ci, którzy nie mieli takiej możliwości i dla których krótki pobyt poza domem byłby prawdopodobnie dużą atrakcją i choćby namiastką prawdziwych wakacji (30%).

Tabela 3

Czy podczas tegorocznych wakacji uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego wyjechali poza miejsce zamieszkania na krótszy wypoczynek, trwający mniej niż 7 dni?	Czy podczas tegorocznych wakacji uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania?	
	Tak (wszyscy lub niektórzy)	Nie, nikt nie wyjechał
	w procentach	
Tak (wszyscy lub niektórzy)	59	30
Nie, nikt nie wyjechał	40	68
Trudno powiedzieć	1	2

PEŁNY OBRAZ WAKACYJNYCH WYJAZDÓW

Pełny obraz wakacyjnego wypoczynku uczniów uzyskujemy ze skorelowania deklaracji na temat dłuższych wyjazdów, trwających co najmniej tydzień, oraz krótszych – kilkudniowych.

Okazuje się, że ponad połowa rodzin, w których są uczniowie (55%), zapewniła wszystkim dłuższy lub krótszy wypoczynek poza miejscem zamieszkania. Z dziewięciu rodzin na sto (11%) wyjechali tylko niektórzy uczniowie, natomiast co trzecia rodzina (33%) nie umożliwiła żadnemu uczniowi wyjazdu na wakacje.

Tabela 4

Czy podczas tegorocznych wakacji uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania?	Czy podczas tegorocznych wakacji uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego wyjechali poza miejsce zamieszkania na krótszy wypoczynek, trwający mniej niż siedem dni?*		
	Tak, wszyscy wyjechali	Tak, ale nie wszyscy wyjechali	Nie, nikt nie wyjechał
	w procentach		
Tak, wszyscy wyjechali	24	1	19
Tak, ale nie wszyscy wyjechali	3	3	2
Nie, nikt nie wyjechał	8	6	33
Podstawę procentowania stanowią badani z gospodarstw, w których są uczniowie (N=338)			
* Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”			

Po raz kolejny potwierdza się, jak bardzo zróżnicowane są szanse uczniów na regenerację sił podczas wakacji. Dobrą ilustracją tych nierówności są odnotowane w różnych grupach społecznych odsetki respondentów deklarujących, że w tym roku z ich gospodarstwa domowego żaden uczeń nie wyjechał na wakacje (ani na dłużej, ani na krócej).

Podobnie jak w latach ubiegłych, także w tym roku w ogóle nie wyjeżdżali na wakacje przede wszystkim uczniowie z rodzin żyjących w złych warunkach materialnych, o najniższych miesięcznych dochodach (poniżej 500 zł na osobę) i niskim statusie społecznym, zamieszkałych na wsi. W środowiskach tych mniej więcej połowa gospodarstw domowych, w których są uczniowie, nie zapewniła żadnemu ze swoich podopiecznych możliwości wyjazdu. Natomiast im większa miejscowość, w której mieszkają badani, oraz wyższy poziom ich wykształcenia i lepsze warunki materialne rodziny, tym rzadsze odpowiedzi, że wszyscy uczniowie całe wakacje spędzali w domu.

WAKACYJNA PRACA ZAROBKOWA UCZNIÓW

DOŚWIADCZENIA

Respondentów z gospodarstw domowych, w których są uczące się dzieci i młodzież w różnym wieku, zapytaliśmy, czy uczniowie ci podejmowali w czasie wakacji jakieś prace zarobkowe. Okazuje się, że pieniądze starali się zarobić przede wszystkim uczniowie szkół średnich [30% wskazań badanych z gospodarstw, w których są uczniowie w wieku od 16 do 19 lat (N=282)], znacznie rzadziej zaś gimnazjaliści [8% wskazań osób z gospodarstw, w których są dzieci od 13 do 15 roku życia (N=255)] i uczniowie szkół podstawowych [6% wskazań wśród badanych z gospodarstw domowych, w których są dzieci w wieku od 7 do 12 lat (N=272)].

Tabela 5

Czy uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego [...] pracowali zarobkowo w czasie wakacji?	Odsetki odpowiedzi twierdzących respondentów z gospodarstw domowych, w których są uczniowie z poszczególnych grup wiekowych														
	'92	'94	'95	'97	'98	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09
– w wieku 7-12 lat	-	-	-	3	2	1	3	3	6	6	4	4	5	12	6
– w wieku 13-15 lat	-	-	-	9	5	3	7	8	11	12	10	11	9	21	8
– w wieku 16-19 lat	-	-	-	24	24	22	15	22	30	30	33	33	24	41	30
Ogółem	9	13	14	15	14	12	11	14	18	22	24	25	21	33	31

Od 2004 roku na pytanie to odpowiadają nie tylko rodzice, ale także członkowie gospodarstw domowych, w których są uczniowie z wymienionych grup wiekowych. W latach 1992–1995 pytano o ogół uczniów (bez względu na ich wiek)

W porównaniu z ubiegłorocznymi wynikami, które ukazały we wszystkich omawianych kategoriach wiekowych wyjątkowo duże zaangażowanie uczniów w wakacyjne zarobkowanie⁴, obecnie obserwujemy spadek tego typu aktywności zarówno wśród dzieci ze szkół podstawowych (6-punktowy), jak i młodzieży gimnazjalnej (13-punktowy) oraz ze szkół średnich (11-punktowy). Jej poziom w zasadzie nie odbiegał jednak od notowanego w latach 2003–2007.

Na podstawie odpowiedzi respondentów z gospodarstw, w których uczniowie w różnym wieku podejmowali w czasie wakacji pracę zarobkową, utworzono sumaryczny

⁴ Zob. komentarz na s. 8, komunikat CBOS „Wakacje 2008 – wyjazdy wakacyjne i praca zarobkowa dzieci i młodzieży szkolnej”, październik 2008 (oprac. A. Cybulska).

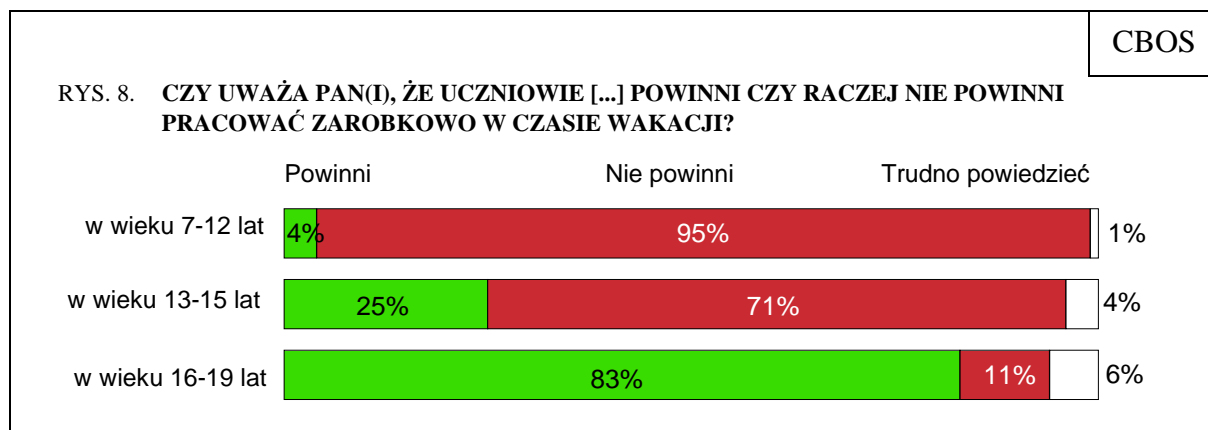
wskaźnik aktywności zarobkowej uczniów⁵. Ukazuje on, że w tym roku pracowały dzieci z niemal jednej trzeciej rodzin, w których są uczniowie (31%). Można więc przyjąć, że zarobkowanie dzieci i młodzieży szkolnej miało w ostatnich dwóch latach większy zasięg, niż notowano wcześniej. Stopniowy wzrost zaangażowania uczniów w pracę zarobkową jest szczególnie widoczny z perspektywy ostatnich siedemnastu lat.

SPOŁECZNA AKCEPTACJA

Poziom społecznej aprobaty wakacyjnej pracy zarobkowej uczniów jest ściśle związany z ich wiekiem. Zarobkowanie dzieci ze szkół podstawowych wzbudza niemal powszechny sprzeciw (wyraża go 95% ankietowanych). Zdecydowana większość Polaków (71%) nie akceptuje też wakacyjnej pracy zarobkowej gimnazjalistów – tylko co czwarty (25%) uważa, że uczniowie w wieku 13–15 lat powinni zarabiać. Jedynie praca zarobkowa uczniów szkół średnich spotyka się niemal z powszechną aprobatą (wyrażoną przez 83% ankietowanych).

⁵ Wartość sumarycznego wskaźnika zależy od struktury wiekowej uczniów w gospodarstwach domowych respondentów. Na przykład, jeśli w danym roku w próbie jest więcej respondentów z gospodarstw, w których są uczniowie szkół średnich, to sumaryczny wskaźnik aktywności zarobkowej będzie wyższy.

Na pytanie odpowiadali wszyscy respondenci, niezależnie od tego, czy mają dzieci w wieku szkolnym

Od roku 2008 zmalała aprobatą wakacyjnej pracy zarobkowej uczniów – przede wszystkim gimnazjalistów (spadek o 7 punktów), ale także – choć w mniejszym stopniu – dzieci ze szkół podstawowych (spadek o 4 punkty) oraz młodzieży w wieku od 16 do 19 lat (spadek o 3 punkty).

W ostatnim piętnastoleciu wielokrotnie zmieniały się odsetki osób akceptujących pracę uczniów w różnym wieku, jednak niezmienny pozostał układ opinii na ten temat. Polacy zdecydowanie nie aprobują pracy zarobkowej dzieci do 12 roku życia, niewielkie jest też przyzwolenie na pracę uczniów w wieku od 13 do 15 lat. Natomiast niemal z powszechną aprobatą spotyka się praca młodych ludzi, mających od 16 do 19 lat (kodeks pracy zezwala na zatrudnianie osób w wieku powyżej 16 lat). Ważne jest także to, że opinie na ten temat są w niewielkim stopniu zróżnicowane społecznie (zob. tabele aneksowe).

Tabela 6

Czy uważa Pan(i), że uczniowie [...] powinni czy raczej nie powinni pracować zarobkowo w czasie wakacji?	Odsetki odpowiedzi twierdzących według terminów badań													
	'94	'95	'97	'98	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09
– w wieku 7-12 lat	12	6	3	2	2	3	3	4	4	7	4	3	8	4
– w wieku 13-15 lat	42	38	29	26	20	22	25	36	28	32	30	24	32	25
– w wieku 16-19 lat	91	92	85	85	81	83	79	90	86	88	85	82	86	83

* Na pytanie odpowiadali wszyscy respondenci, niezależnie od tego, czy mają dzieci w wieku szkolnym

Spowolnienie gospodarcze i związany z nim wzrost bezrobocia w kraju niekorzystnie odbiły się na wakacyjnym wypoczynku uczniów. W tym roku mieli oni mniejsze niż przed rokiem szanse na regenerację swoich sił psychicznych i fizycznych – rzadziej wyjeżdżali na co najmniej tygodniowy wypoczynek, nieco rzadziej też brali udział w kilkudniowych eskapadach.

Z deklaracji respondentów z gospodarstw, w których są uczące się dzieci i młodzież, wynika, że ponad połowa rodzin zapewniła wszystkim uczniom dłuższy lub krótszy wyjazd poza miejsce zamieszkania. Z dziewięciu na sto gospodarstw wyjechali tylko niektórzy podopieczni, natomiast co trzecia rodzina nie wysłała żadnego ucznia na wakacje. Spowodowane to było przede wszystkim brakiem pieniędzy. Okazało się też, że wypoczynek poza miejscem zamieszkania to dobro, do którego dostęp w Polsce jest bardzo silnie zróżnicowany społecznie. Zależy on od statusu społeczno-ekonomicznego rodziny oraz miejsca jej zamieszkania (niezmiennie znacznie mniejsze szanse na regenerację swoich sił mają uczniowie z gospodarstw wiejskich niż miejskich).

Pogorszenie się sytuacji na rynku pracy w ciągu ostatniego roku zapewne przyczyniło się także do tego, że w czasie ostatnich wakacji uczniowie znacznie rzadziej niż przed rokiem pracowali zarobkowo. Odnotowujemy też osłabienie społecznego przyzwolenia na wakacyjną pracę zarobkową uczniów – dotyczy ono wszystkich grup wiekowych. Powszechny sprzeciw wzbudza praca uczniów szkół podstawowych, zdecydowana większość badanych uważa też, że gimnazjaliści nie powinni pracować zarobkowo w czasie wakacji (jednak co czwarty wyraża akceptację). Jedynie praca uczniów szkół średnich spotyka się niemal z powszechną aprobatą.

Opracowała
Bogna WCIÓRKA

A N E K S

Tabela 1

		Czy podczas tegorocznych wakacji uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania?			Liczba osób
		Tak, wszyscy wyjechali	Tak, ale nie wszyscy wyjechali	Nie, nikt nie wyjechał	
		%	%	%	
Ogółem		44	8	48	338
Płeć	Mężczyźni	46	11	43	155
	Kobiety	42	6	52	183
Wiek	18-24 lata	40	8	52	79
	25-34	43	3	54	53
	35-44	55	10	36	101
	45-54	40	9	51	72
	55-64	27	7	66	20
	65 lat i więcej	35	15	50	13
Miejsce zamieszkania	Wieś	21	7	72	148
	Miasto do 20 tys.	44	15	41	38
	20-100 tys.	56	14	31	63
	101-500 tys.	67	2	32	55
	501 tys. i więcej mieszk.	81	8	11	34
Wykształcenie	Podstawowe	27	8	65	77
	Zasadnicze zawodowe	34	15	51	100
	Średnie	50	5	45	123
	Wyższe	81	4	15	39
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	92	5	3	27
	Średni personel, technicy	71		29	15
	Pracownicy adm.-biurowi	57		43	27
	Pracownicy usług	35	14	51	29
	Robotnicy wykwalifikowani	40	16	44	50
	Robotnicy niewykwalifik.	41	6	53	16
	Rolnicy	15	10	75	28
Pracujący na własny rach.	70		30	14	
Bierni zawodowo	Renciści	45	8	47	21
	Emeryci	26	14	60	19
	Uczniowie i studenci	42	13	45	52
	Bezrobotni	18		82	22
	Gospodynie domowe i inni	34		66	18
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	59	6	35	59
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	48	15	37	38
	sekt. pryw. poza rolnict.	51	9	40	77
	prywatnym gosp. rolnym	20	10	71	28
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	24	7	69	128
	501-750	55	11	34	54
	751-1000	53	7	41	55
	1001-1500	69		31	17
	Powyżej 1500 zł	91	5	4	18
Ocena własnych war. mater.	Złe	23	12	65	56
	Średnie	40	10	50	154
	Dobre	58	5	37	128
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	19	8	73	10
	Raz w tygodniu	37	9	54	194
	1-2 razy w miesiącu	46	6	48	67
	Kilka razy w roku	66	7	27	39
	W ogóle nie uczestniczy	62	9	29	29
Poglądy polityczne	Lewica	42	15	43	37
	Centrum	43	6	51	150
	Prawica	56	8	37	93
	Trudno powiedzieć	29	10	61	59

Tabela 2

		Czy w tym roku uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego byli poza miejscem zamieszkania na dłuższych wakacjach, trwających co najmniej dwa tygodnie ?			Liczba osób
		Tak, wszyscy byli	Tak, ale nie wszyscy	Nikt nie był	
		%	%	%	
Ogółem		27	5	68	338
Płeć	Mężczyźni	29	7	64	155
	Kobiety	25	3	71	183
Wiek	18-24 lata	21	7	72	79
	25-34	28		72	53
	35-44	35	6	60	101
	45-54	27	5	68	72
	55-64	17	3	80	20
	65 lat i więcej	23	14	63	13
Miejsce zamieszkania	Wieś	10	2	89	148
	Miasto do 20 tys.	27	13	61	38
	20-100 tys.	32	7	62	63
	101-500 tys.	43	6	51	55
	501 tys. i więcej mieszk.	70	7	23	34
Wykształcenie	Podstawowe	12	6	81	77
	Zasadnicze zawodowe	29	4	67	100
	Średnie	27	5	68	123
	Wyższe	51	7	43	39
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	53	6	42	27
	Średni personel, technicy	47	6	47	15
	Pracownicy adm.-biurowi	34	5	60	27
	Pracownicy usług	21	3	76	29
	Robotnicy wykwalifikowani	36	4	60	50
	Robotnicy niewykwalifik.	42		58	16
	Rolnicy		7	93	28
Pracujący na własny rach.	38	14	49	14	
Bierni zawodowo	Renciści	31	3	66	21
	Emeryci	8	9	83	19
	Uczniowie i studenci	20	9	71	52
	Bezrobotni	18		82	22
	Gospodynie domowe i inni	15		85	18
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	41	4	54	59
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	30	2	68	38
	sekt. pryw. poza rolnict.	35	6	60	77
	prywatnym gosp. rolnym	4	7	89	28
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	15	3	82	128
	501-750	33	12	55	54
	751-1000	36		64	55
	1001-1500	55	10	35	17
	Powyżej 1500 zł	44	14	42	18
Ocena własnych war. mater.	Złe	10	6	84	56
	Średnie	25	5	70	154
	Dobre	37	5	58	128
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	12		88	10
	Raz w tygodniu	22	5	73	194
	1-2 razy w miesiącu	29	3	68	67
	Kilka razy w roku	48	4	48	39
	W ogóle nie uczestniczy	33	18	49	29
Poglądy polityczne	Lewica	24	9	67	37
	Centrum	27	5	68	150
	Prawica	34	5	61	93
	Trudno powiedzieć	18	5	77	59

Tabela 3

		Czy podczas tegorocznych wakacji uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego wyjechali poza miejsce zamieszkania na krótszy wypoczynek, trwający mniej niż siedem dni ?				Liczba osób
		Tak, wszyscy wyjechali	Tak, ale nie wszyscy wyjechali	Nie, nikt nie wyjechał	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		35	10	54	1	338
Płeć	Mężczyźni	35	12	51	2	155
	Kobiety	34	9	56	1	183
Wiek	18-24 lata	31	10	57	2	79
	25-34	20	12	68		53
	35-44	46	10	41	2	101
	45-54	30	10	58	2	72
	55-64	36	7	57		20
	65 lat i więcej	43	7	44	6	13
Miejsce zamieszkania	Wieś	24	14	60	2	148
	Miasto do 20 tys.	39	12	49		38
	20-100 tys.	41	4	52	4	63
	101-500 tys.	42	10	49		55
	501 tys. i więcej mieszk.	52	3	45		34
Wykształcenie	Podstawowe	24	11	60	5	77
	Zasadnicze zawodowe	29	14	56	1	100
	Średnie	40	6	52	1	123
	Wyższe	51	8	41		39
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	45	5	50		27
	Średni personel, technicy	40	5	55		15
	Pracownicy adm.-biurowi	59		36	5	27
	Pracownicy usług	50	17	34		29
	Robotnicy wykwalifikowani	29	12	57	2	50
	Robotnicy niewykwalifik.	41	10	49		16
	Rolnicy	13	22	66		28
	Pracujący na własny rach.	43	7	49		14
Bierni zawodowo	Renciści	29		64	7	21
	Emeryci	41	9	46	4	19
	Uczniowie i studenci	37	13	47	3	52
	Bezrobotni	18	6	76		22
	Gospodynie domowe i inni		13	87		18
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	49	7	44		59
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	43	10	40	6	38
	sekt. pryw. poza rolnict.	38	10	52		77
	prywatnym gosp. rolnym	23	22	55		28
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	21	13	66		128
	501-750	39	9	47	6	54
	751-1000	50	7	41	2	55
	1001-1500	50		50		17
	Powyżej 1500 zł	47	5	48		18
Ocena własnych war. mater.	Złe	20	6	73	1	56
	Średnie	36	12	49	3	154
	Dobre	39	10	51		128
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	12	8	72	8	10
	Raz w tygodniu	33	9	56	1	194
	1-2 razy w miesiącu	31	14	55		67
	Kilka razy w roku	43	11	44	3	39
	W ogóle nie uczestniczy	50	4	42	5	29
Poglądy polityczne	Lewica	35	17	48		37
	Centrum	37	8	54	1	150
	Prawica	37	7	54	2	93
	Trudno powiedzieć	24	14	57	5	59

Tabela 4

		Czy uważa Pan(i), że uczniowie w wieku od 7 do 12 lat powinni czy raczej nie powinni pracować zarobkowo podczas wakacji?			Liczba osób
		Powinni	Nie powinni	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		4	95	1	1086
Płeć	Mężczyźni	5	94	1	514
	Kobiety	4	95	1	572
Wiek	18-24 lata	3	97	1	158
	25-34	5	93	2	196
	35-44	5	95		153
	45-54	6	93	1	196
	55-64	3	97	0	185
	65 lat i więcej	5	93	2	198
Miejsce zamieszkania	Wieś	6	93	1	408
	Miasto do 20 tys.	6	93	1	146
	20-100 tys.	4	96	1	216
	101-500 tys.	3	95	2	171
	501 tys. i więcej mieszk.	3	97		145
Wykształcenie	Podstawowe	6	93	1	286
	Zasadnicze zawodowe	5	94	1	274
	Średnie	3	96	1	372
	Wyższe	3	96	1	155
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	4	95	1	91
	Średni personel, technicy	3	97		41
	Pracownicy adm.-biurowi	1	97	1	68
	Pracownicy usług	4	95	1	64
	Robotnicy wykwalifikowani	3	97	1	140
	Robotnicy niewykwalifik.	8	88	4	51
	Rolnicy	9	88	3	58
	Pracujący na własny rach.	6	92	2	41
Bierni zawodowo	Renciści	4	96		79
	Emeryci	6	93	1	245
	Uczniowie i studenci	2	97	1	91
	Bezrobotni	3	97		65
	Gospodynie domowe i inni	7	93		53
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	5	94	1	139
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	2	98	1	102
	sekt. pryw. poza rolnict.	4	95	1	232
	prywatnym gosp. rolnym	7	90	3	60
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	4	95	1	234
	501-750	4	96	1	156
	751-1000	4	94	1	215
	1001-1500	3	96	1	135
	Powyżej 1500 zł	7	93	1	115
Ocena własnych war. mater.	Złe	6	92	2	184
	Średnie	3	96	1	529
	Dobre	6	93	1	373
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	7	93		56
	Raz w tygodniu	4	95	1	550
	1-2 razy w miesiącu	5	94	0	184
	Kilka razy w roku	5	93	2	185
	W ogóle nie uczestniczy	3	97		110
Poglądy polityczne	Lewica	5	94	1	154
	Centrum	4	96	1	363
	Prawica	4	95	1	324
	Trudno powiedzieć	5	93	2	245

Tabela 5

		Czy uważa Pan(i), że uczniowie w wieku od 13 do 15 lat powinni czy raczej nie powinni pracować zarobkowo podczas wakacji?			Liczba osób
		Powinni	Nie powinni	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		25	71	4	1086
Płeć	Mężczyźni	25	72	3	514
	Kobiety	26	70	4	572
Wiek	18-24 lata	19	76	5	158
	25-34	27	67	6	196
	35-44	24	73	3	153
	45-54	25	70	4	196
	55-64	27	71	2	185
	65 lat i więcej	28	70	2	198
Miejsce zamieszkania	Wieś	27	69	4	408
	Miasto do 20 tys.	29	70	1	146
	20-100 tys.	23	73	4	216
	101-500 tys.	23	73	4	171
	501 tys. i więcej mieszk.	21	73	5	145
Wykształcenie	Podstawowe	26	72	2	286
	Zasadnicze zawodowe	26	70	4	274
	Średnie	23	73	3	372
	Wyższe	27	65	8	155
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	30	66	4	91
	Średni personel, technicy	18	82		41
	Pracownicy adm.-biurowi	16	81	3	68
	Pracownicy usług	27	66	7	64
	Robotnicy wykwalifikowani	22	74	4	140
	Robotnicy niewykwalifik.	32	62	7	51
	Rolnicy	35	59	6	58
	Pracujący na własny rach.	32	62	5	41
Bierni zawodowo	Renciści	21	77	2	79
	Emeryci	31	67	1	245
	Uczniowie i studenci	19	77	4	91
	Bezrobotni	21	75	4	65
	Gospodynie domowe i inni	13	80	7	53
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	27	70	3	139
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	20	73	6	102
	sekt. pryw. poza rolnict.	26	71	3	232
	prywatnym gosp. rolnym	34	61	5	60
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	23	73	4	234
	501-750	23	74	3	156
	751-1000	24	72	4	215
	1001-1500	32	65	3	135
	Powyżej 1500 zł	29	67	4	115
Ocena własnych war. mater.	Złe	29	67	3	184
	Średnie	23	73	4	529
	Dobre	26	70	3	373
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	31	66	3	56
	Raz w tygodniu	22	74	3	550
	1-2 razy w miesiącu	28	69	3	184
	Kilka razy w roku	30	67	4	185
	W ogóle nie uczestniczy	25	68	6	110
Poglądy polityczne	Lewica	28	66	6	154
	Centrum	27	69	4	363
	Prawica	25	72	3	324
	Trudno powiedzieć	21	75	4	245

Tabela 6

		Czy uważa Pan(i), że uczniowie w wieku od 16 do 19 lat powinni czy raczej nie powinni pracować zarobkowo podczas wakacji?			Liczba osób
		Powinni	Nie powinni	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		83	11	6	1086
Płeć	Mężczyźni	83	11	6	514
	Kobiety	83	11	6	572
Wiek	18-24 lata	84	10	6	158
	25-34	80	11	9	196
	35-44	86	7	7	153
	45-54	85	11	3	196
	55-64	81	12	7	185
	65 lat i więcej	84	13	3	198
Miejsce zamieszkania	Wieś	86	10	4	408
	Miasto do 20 tys.	83	12	6	146
	20-100 tys.	79	13	8	216
	101-500 tys.	79	12	9	171
	501 tys. i więcej mieszk.	88	8	4	145
Wykształcenie	Podstawowe	83	13	4	286
	Zasadnicze zawodowe	84	10	7	274
	Średnie	83	10	7	372
	Wyższe	84	11	6	155
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	87	8	5	91
	Średni personel, technicy	78	12	10	41
	Pracownicy adm.-biurowi	80	14	6	68
	Pracownicy usług	77	16	8	64
	Robotnicy wykwalifikowani	81	12	8	140
	Robotnicy niewykwalifik.	84	9	7	51
	Rolnicy	93	2	5	58
	Pracujący na własny rach.	82	8	10	41
Bierni zawodowo	Renciści	85	9	6	79
	Emeryci	83	13	4	245
	Uczniowie i studenci	81	10	9	91
	Bezrobotni	90	6	4	65
	Gospodynie domowe i inni	85	15		53
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	86	10	4	139
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	77	15	8	102
	sekt. pryw. poza rolnict.	82	11	7	232
	prywatnym gosp. rolnym	93	5	2	60
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	86	8	6	234
	501-750	81	14	5	156
	751-1000	80	15	5	215
	1001-1500	86	9	4	135
	Powyżej 1500 zł	87	7	6	115
Ocena własnych war. mater.	Złe	84	11	5	184
	Średnie	83	12	5	529
	Dobre	83	9	8	373
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	85	8	7	56
	Raz w tygodniu	81	12	7	550
	1-2 razy w miesiącu	88	8	4	184
	Kilka razy w roku	84	10	6	185
	W ogóle nie uczestniczy	86	11	3	110
Poglądy polityczne	Lewica	88	9	3	154
	Centrum	86	8	6	363
	Prawica	83	10	6	324
	Trudno powiedzieć	76	16	8	245